

Raadsvoorstel

Opsteller

Dam, Carolien van

Vergadering van

30 maart 2021

Kenmerk

Z/21/010338 / D/21/012912

Portefeuillehouder

George Becht

Portefeuille

Cultuur

Onderwerp

Cultuurmanifest en ontwikkelthema's

Samenvatting

In mei 2015 stelden Theater Het Klooster, Stichting Kunstzinnige Vorming (KUVVO), Stadsmuseum, Bibliotheek en Cultuur Platform Woerden (CPW) (samen de zogenoemde C5) een gezamenlijke visie/ ambitie op: Woerden, meest creatieve stad van Nederland (voorbij het gemiddelde). Het werd door de gemeenteraad vastgesteld als het beleidsdocument voor de periode 2016-2019. In de programmabegroting 2019 en 2020 stelde de gemeenteraad de bestuurlijke opdracht vast om het cultuurbeleid te actualiseren in breed gesprek met stakeholders. De aflopende uitvoeringsovereenkomsten van Klooster, KUVVO, Stadsmuseum en CPW moeten hiermee in overeenstemming gebracht worden. In januari 2020 werd de uitkomst hiervan gepresenteerd aan het college van Burgemeester en Wethouders. Inmiddels was besloten tot een brede heroriëntatie. In die omstandigheid kon niet anders besloten worden dan de vaststelling van het cultuurmanifest uit te stellen tot na de heroriëntatie. De Raad is op dat moment wel al geïnformeerd over de inhoud en de voortgang van het cultuurmanifest met een raadsinformatiebrief. (20r.00136).

Gevraagd besluit

Het Manifest 'Woerden: culturele stad met creatief vermogen' met daarin opgenomen, jaarlijks te prioriteren ontwikkelthema's vast te stellen.

InleidingHeroriëntatie

Na het brede participatietraject in 2019 werd 2020 in alle opzichten een uitzonderlijk jaar met een brede heroriëntatie en sinds maart de gevolgen van de maatregelen in verband met Covid-19.

De heroriëntatie was aanleiding voor het advies om de besluitvorming over het cultuurmanifest uit te stellen tot na de besluitvorming over ingrijpende keuzes, met het advies cultuur buiten de scope van de heroriëntatie te houden. U bent hierover geïnformeerd met een raadsinformatiebrief (20r.00136, Cultuurbeleid 2021-2024). Resultaat is geweest dat uw raad dit advies heeft overgenomen. Met enige vertraging, doch relevanter dan ooit leggen wij u nu het Manifest voor ter vaststelling en als breed gedragen perspectief.

Covid-19

Sinds maart 2020 ondervindt de culturele sector grote gevolgen van de pandemie. Alle culturele instellingen hebben nu nog steeds te maken met lange perioden van sluiting, evenementen konden niet doorgaan of vroegen om alternatief maatwerk. (Lichtpuntje CPW, Festival onder de Bomen, etc.) Zoveel als mogelijk is dienstverlening van bibliotheek,

muziekschool en cultuureducatie omgezet in online-aanbod. In die zin waren culturele locaties dan wel gesloten, de activiteiten zijn in andere vorm waar mogelijk doorgegaan. Theater Het Klooster had zelfs na de zomer een compleet alternatief scenario in de benen getild met de TechnoHUB. Het kreeg niet de kans die het verdiende door strengere maatregelen.

Toch heeft de pandemie ook veel gebracht. Ieder heeft zich van zijn beste ondernemende kant laten zien, samenwerking is geïntensiveerd, partnerschap met de provincie heeft een impuls gekregen, nieuwe kleine initiatieven zijn opgestaan en er is maatwerk mogelijk gebleken waarvan we ook in de toekomst hopen te oogsten (bijv. ondersteuning onderwijs door bibliotheek).

Kortom: De wereld ziet er anders uit. Woerden blijft kiezen voor cultuur, heeft ervaren wat er wegvalt als cultuur er niet kan zijn én we hebben gezien wat creatief vermogen in de keten cultuur-onderwijs- bedrijfsleven-sociaal domein kan brengen in de breedste zin van het woord. Daarmee is de vaststelling van het cultureel manifest een bevestiging en erkenning van de bijdrage die cultuur levert aan het samenspel in onze samenleving. In plaats van een traditioneel beleidskader op oude leest geschoeid, ligt er nu een nieuw beleidsinstrument voor u dat door haar uitnodigende uitgangspunten de ruimte biedt om mee te bewegen; om getoonde innovatiekracht, nieuw integraal samenspel en andere werkwijzen te omarmen en te verbinden met andere domeinen met gemeenschappelijke doelstellingen en opgaven. Op basis hiervan zullen culturele instellingen vóór de zomer hun eigen meerjaren-opdracht kunnen formuleren, passend bij het perspectief van de gemeenschappelijke, breed gedragen uitgangspunten van het manifest en de steeds veranderende maatschappelijke opgaven.

Participatieproces

Het Manifest is in een breed gesprek met stakeholders tot stand gekomen. Hieraan hebben niet alleen cultuurpartners deelgenomen, maar ook jongerenorganisaties, de Vestingraad, Woerden Marketing en partners op het gebied van erfgoed, recreatie & toerisme. Ook raadsleden waren hiervoor uitgenodigd en (deels) vertegenwoordigd.

Eerst is er een evaluatie gedaan door de C5 bij wijze van nulmeting. Daarnaast is een korte analyse van relevante beleidsdocumenten gemaakt. Op basis hiervan is op 20 mei 2019 een eerste participatiebijeenkomst georganiseerd. Hier werd een uitdrukkelijk appèl gedaan om een zorgvuldig participatief proces waarbij teruggekoppeld zou worden wat er met alle input gedaan is. Er bleek oud zeer te bestaan over de gang van zaken rondom de voorgaande beleidsvisie. Er is toen gekozen voor een tweede bijeenkomst. Deze heeft plaatsgevonden op 7 oktober 2019. Tijdens deze bijeenkomst is er overeenstemming bereikt over het cultuurmanifest de formulering van de ontwikkelopgave voor de toekomst in 3 thema's. Na een groot beroep op ieders geduld in verband met de heroriëntatie, doen we met de vaststelling van het cultuurmanifest recht aan het appèl om alle geleverde input ter harte te nemen en zorgvuldig af te wegen.

Wat willen we bereiken

Vaststellen van het cultuurmanifest en de hiermee samenhangende ontwikkelthema's geeft een actueel integraal referentiekader met uitnodigende uitgangspunten en doelstellingen naar de toekomst. Kern van het geactualiseerde beleid is om in gedeeld eigenaarschap inhoud te geven aan integraal cultuurbeleid dat blijft streven naar breedtecultuur ter bevordering van participatie, inclusie, een goede start voor jeugd, een positief leefklimaat met sterke sociale netwerken en een economisch veerkrachtige binnenstad. Samengevat willen we het creatief vermogen van onze stad en samenleving blijven versterken en stimuleren.

Wat gaan we daarvoor doen

- a. Om uiting te geven aan het gedeeld eigenaarschap zal het manifest ondertekend worden door gemeente en strategische stakeholders
- b. In 2021 actualiseren we de focus in de uitvoeringsovereenkomsten van gesubsidieerde partijen (te weten: Bibliotheek, Klooster, KUVVO, Stadsmuseum en CPW), passend bij de vastgestelde, gezamenlijk geformuleerde ontwikkelopgave, welke jaarlijkse actualisatie vergt.
- c. Tot slot zullen we voor 2021 en volgende jaren zoeken naar mogelijkheden voor een eerste minimaal gebaar gericht op 'breedtecultuur' in de erkenning dat cultuur meer is dan de C5.
- d. Jaarlijks met het cultuurveld binnen de vastgestelde thema's prioriteren.

Argumenten

1.1 *Bekrachtiging van huidig waardevol beleid; Het Manifest met ontwikkelthema's blijft het creatief vermogen van Woerden, haar inwoners én het maatschappelijk middenveld stimuleren.*

Karakteristiek voor Woerden is een actieve en betrokken bevolking die bereid is zich in te zetten voor de samenleving in vrijwilligersorganisaties en verenigingsverband of voor grote evenementen. Breedtecultuur, naast bijvoorbeeld breedtesport, is hierin een belangrijke motor. Ieders individuele bijdrage en inzet van competenties en expertise verrijkt het kapitaal van onze samenleving. De vaardigheden die hiervoor nodig zijn krijgt de jeugd met de paplepel ingegoten door het voor te leven en het met cultuureducatie tot een wezenlijk onderdeel te maken van ons onderwijs in de volle breedte voor alle jeugd. Het maakt onze samenleving (economisch)veerkrachtig en wendbaar, gericht op inclusie.

1.2 *Breed Maatschappelijk draagvlak: Manifest biedt een gedragen visie op de rol van cultuur voor Woerden, met een appél op de gemeente*

Het manifest is een coproductie tussen de partners in het cultuurveld en gemeente. Het fundament voor gedeeld eigenaarschap perspectief cultuur is daarmee direct gelegd. Tijdens het participatietraject is ook een duidelijk appél gedaan: cultuur is meer dan de C5 en de stad. Daarnaast verwachten lokale fondsen en provincie, dat gemeente zich evenwichtig partner blijft tonen bij grootschalige evenementen.

Het cultuurveld is altijd in beweging. Dat is nu relevanter dan ooit. Onder andere nieuwe media en nieuwe financieringsvormen zoals crowdfunding maken het veld dynamischer dan ooit. Dit zien we terug in een ander beroep op het CPW, gericht op handelingsnelheid en evenwichtig partnerschap. Het manifest nodigt uit om in te spelen op relevante ontwikkelingen en erkent de ontwikkelopgave die daarmee verbonden is.

1.3 *Gedeeld eigenaarschap: Manifest daagt gemeente en partijen in het cultuurveld uit om in samenwerking te blijven zoeken naar creatieve oplossingen*

De realiteit is dat vrijwel geen enkele partner in het culturele veld kan draaien op gemeentelijke subsidie alleen. Fondsen, giften van derden, contributie, kaartverkoop en crowdfunding vullen tekorten aan of maken innovatieve projecten mogelijk. Dit maakt het culturele veld ook kwetsbaar. Een oplossing voor deze afhankelijkheid van incidentele middelen is het versterken van samenwerking. Door het delen van kennis van financieringsmethoden, faciliteiten of het in gezamenlijkheid opzetten van projecten worden kosten bespaard én worden de kansen op het verkrijgen van giften van fondsen vergroot. De gemeente heeft haar partnerschap getoond door te faciliteren met het convenant Meer Muziek in de Klas (t/m 2022) en verlenging van de matchingsregeling Cultuureducatie met Kwaliteit (t/m 2024), en door de samenwerking met de provincie aan te halen in coronatijd en naar de toekomst..

1.4 *Integraal Beleid: Bijdragen aan cultuur brengen doelen in andere domeinen dichterbij (sociaal domein, Inclusie, recreatie en toerisme en economie).*

Zoals eerder genoemd is cultuur een drager. Het draagt bij aan een aantrekkelijke binnenstad en (mede daardoor) een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven en inwoners. In het sociaal domein draagt het culturele veld bij aan de (talent)ontwikkeling van kinderen en jongeren, onderwijs aan volwassenen met bijvoorbeeld een taalachterstand en aan sociale cohesie tussen inwoners met diverse achtergronden die elkaar ontmoeten door een gedeelde passie voor cultuur. Indirect draagt cultuur onder meer bij aan de levensvatbaarheid van de Huizen van de Stad door partnerschap en middelen van de bibliotheek,

1.5 *Opgavegericht Cultuurbeleid; Manifest biedt mogelijkheid om verbindende initiatieven te ondersteunen*

Door kennisdeling, verbinden van partners over de domeinen heen wordt het veld steviger in de samenwerking op relevante programmering. Door samen te werken op gedeelde doelstellingen in verschillende domeinen komt er ruimte om niet meer in kokers te denken, maar in opgavegerichte oplossingen. Zo heeft het Klooster bijvoorbeeld een programma van activiteiten voor ouderen in voorbereiding ter bevordering van cultuurparticipatie en positieve gezondheid (actief ouder worden/bestrijding van eenzaamheid).

1.6 *Slagkracht: Manifest benut handelingsvrijheid cultuur om concreet vorm te geven aan doelstellingen in andere domeinen.*

Culturele organisaties en verenigingen hebben als creatieve informele netwerken vaak een grotere handelingsnelheid omdat zij over een groot sociaal netwerk beschikken en minder geïnstitutionaliseerd zijn. Minder gehinderd door wet- en regelgeving kunnen zij wendbaar inspelen op accenten die we met elkaar formuleren in verschillende domeinen. Activiteiten van culturele partners dragen zo flexibel bij aan gedeelde doelstellingen voor onze samenleving, met de samenleving. De veerkracht van deze partijen was ook het afgelopen jaar indrukwekkend te noemen. Een sprekend voorbeeld was festival Onder de Bomen. Het hele festival gedurende een week, coronaproof en met voor elk wat wils, is in een maand van de grond gekomen dankzij samenwerking tussen culturele ondernemers, maatschappelijke partners en lokale horeca en evenementenbranche, ondanks de eigen zorgen naar de toekomst.

1.7 *Faciliterend cultuurbeleid: Het cultuurmanifest met ontwikkelthema's als een set uitnodigende kernwaarden en gespreksagenda in plaats van een traditioneel beleidskader*

Vanuit deze filosofie is zowel het manifest als de ontwikkelopgave geformuleerd. De ontwikkelopgave dragen bij aan een stevigere infrastructuur om samenwerking te steunen en de ruimte te geven, zelfredzaamheid te ondersteunen en nieuwe bronnen van financiering aan te boren.

De ontwikkelpunten zijn er op gericht om beweging, dynamiek en samenwerking in het cultuurveld te versterken. Weliswaar hebben partijen zich het afgelopen jaar in dit opzicht meer dan bewezen, de urgentie hiertoe is er niet minder op geworden onder de omstandigheden.

1.8 *Vliegwiel: De ontwikkelopgave bevat thema's die effect hebben voor meerdere gemeentelijke doelstellingen*

Cultuur is een drager voor onder meer recreatie en toerisme, economische vitaliteit van de binnenstad én vrijwel het gehele sociale domein. Daarmee is het manifest een verbindend document om het samenspel te bevorderen over de domeinen heen.

1.9 *Focus: De ontwikkelagenda helpt prioriteren, mits regelmatig geactualiseerd*

De ontwikkelopgave zorgt voor focus. We kiezen voor het gefaseerd ontwikkelen aan de hand van een jaarlijks met het cultuurveld geformuleerde ontwikkelagenda met concrete acties. Deze prioritering is belangrijk gezien de beperkte ontwikkelcapaciteit bij de culturele partners en de ambtelijke capaciteit. Er is een krapte in de beschikbare uren om zowel de 'going concern' gaande te houden (prestatieafspraken, subsidieverstrekking, relatiebeheer) als de door het cultuurveld gevraagde ontwikkeling te begeleiden en faciliteren. Ook in de aanloop naar Woerden 650 zal een fors beroep gedaan worden op cultuur.

Kanttekeningen, risico's en alternatieven

1.1 *Covid-19 vraagt om strategische inzet van steunpakketten*

We zijn er natuurlijk nog niet. Coronamaatregelen hebben ook nu grote consequenties voor het culturele veld. De inzet van de coronasteunpakketten verdienen daarom een strategische inzet om het culturele veld aan te laten sterken en goed uit deze crisis te komen. De marges waren immers al krap. En het is van belang om de maatschappelijke impact van Covid-19 tegemoet te treden. (Denk aan onderwijs- en taalachterstanden, eenzaamheid onder ouderen en jongeren, etc.) Een integraal strategisch advies over de inzet van corona steunpakketten zal u worden voorgelegd binnen de context van de voorjaarsnota 2022. Onderdeel van dit advies is zicht op de impact van Covid-19 op het hele culturele veld inclusief het amateurveld en waardevolle initiatieven als bijv. het RIetheater.

1.2 *Huidige krappe cultuurbegroting en afhankelijkheid van tijdelijke impulsregelingen en incidentele financiering voor structurele activiteiten vraagt om blijvende alertheid op tekorten in de basisinfrastructuur*

Aflopende impulsregelingen de komende jaren bij KUVU en Klooster creëren urgentie tot borging. Het wegvallen van deze financiering heeft effect op cultuuronderwijs in alle scholen van Woerden en haar dorpen.

1.3 *De rijksregeling combinatiefunctionaris is op dit moment bevroren*

Combinatieregeling is geen bodemloze put. Op dit moment is het budget op en de regeling om die reden bevroren tot en met 2022. Gemeente, provincie en brancheverenigingen trekken samen op om deze regeling nieuw leven in te laten blazen door het ministerie.

1.4 *De ontwikkelopgave is nog geen antwoord op appèl van lokale fondsen*

Zolang het lokale fonds niet aangevuld wordt kan het CPW namens de gemeente projectfinanciering slechts beperkt matchen met lokale fondsen.

Financiële gevolgen van het voorgestelde besluit

Vaststelling van het cultuurmanifest gaat uit van ontwikkeling binnen bestaande budgetten, met slechts marginale ruimte om een antwoord te geven op de behoefte om te investeren in een makelaarsfunctie voor het culturele veld. Er blijft een urgente opdracht om te zoeken naar noodzakelijke alternatieve aanvullende financieringsbronnen om wegvallende financiering op termijn te ondervangen en ruimte te maken voor breedtecultuur. Kansen lijken zich voor te doen in samenwerking met de provincie die meer bereid lijkt te investeren in de regionale infrastructuur.

Communicatie

ondertekenen Manifest

Vervolgproces

2021:

- Ondertekenen Manifest
- actualiseren van de uitvoeringsovereenkomsten Bibliotheek, Klooster, KUVVO, Stadsmuseum en CPW;
- strategisch advies inzet steunpakketten Cultuur

Bevoegdheid raad

In de programmabegroting 2019 en 2020 stelde de raad de bestuurlijke opdracht vast om het cultuurbeleid te actualiseren. Op de lange termijnagenda staat:

P-208 meerjaren ontwikkelagenda Cultuur

P-209 raadsvoorstel integraal cultuurbeleid De Creatieve stad

---

Bijlagen

D/21/012659 Cultuur Manifest & ontwikkelthema's

D/21/012925 raadsbesluit
